

OTSUS

09.06.2021 nr 5-5/2021-043

Koondumisele nr 20/2021 Elektrilevi OÜ / Imatra Elekter Aktsiaselts loa andmine koos kohustustega**1. Koondumine**

06.04.2021 esitas Elektrilevi OÜ (registrikood 11050857) volitatud esindaja Konkurentsiametile koondumise teate, mille kohaselt sõlmisid Elektrilevi OÜ ja Imatra FNW Oy (Soome registrikood 0159029-2) 10.03.2021 aktsiate ostu-müügilepingu (edaspidi Leping). Lepingust tulenevalt kavatakse Elektrilevi OÜ omandada äriühingult Imatra FNW Oy 100%-i äriühingu Imatra Elekter Aktsiaselts (registrikood 10224137) aktsiatest.

Tehingu tulemusena kuulub Imatra Elekter Aktsiaselts koondumise teate esitanud äriühingu Elektrilevi OÜ valitseva mõju alla konkurentsiseaduse (edaspidi KonkS) § 2 lõike 4 tähenduses ning antud juhul on tegemist koondumisega KonkS § 19 lõikes 1 punktis 2 sätestatud viisil.

2. Koondumise osalised

KonkS § 20 punkti 2 järgi on koondumise osaliseks füüsiline isik või ettevõtja, kes omandab valitseva mõju ühe ettevõtja või tema osa või mitme ettevõtja või nende osade üle.

KonkS § 20 punkti 4 järgi on koondumise osaliseks ettevõtja, kelle üle või kelle osa üle valitsev mõju omandatakse.

Seega on koondumise osalisteks Elektrilevi OÜ ja Imatra Elekter Aktsiaselts.

Elektrilevi OÜ on Eestis registreeritud äriühing, mis tegeleb elektrienergia jaotusvõrguteenuste pakkumisega Eestis. Elektrilevi OÜ üle omab valitsevat mõju Eesti Energia Aktsiaselts. Eesti Energia Aktsiaselts on Eesti riigile kuuluv rahvusvaheline energiaettevõtja (ainuaktsionäriks on Rahandusministeerium), mille peamine tegevusala on elektrienergia tootmine ja hulgimüük. Eesti Energia Aktsiaselts toodab energiat põlevkivist, biomassist, rehviakkest, olmejäätmetest, maagaasist, tuulest, päikesest ja veest. Eesti Energia Aktsiaseltsi kontsern müüb elektrienergiat hulgi läbi NordPool elektribörsi. Eesti Energia Aktsiaseltsi kontsern tegeleb ka elektrienergia jaemüügiga Eestis, Lätis, Leedus, Poolas, Soomes ning bilansihalduse teenuse osutamisega Eestis, Lätis ja Leedus. Eesti Energia Aktsiaseltsi kontserni kuuluvad ettevõtjad on tegevad veel mitmetel tegevusaladel, näiteks soojusenergia tootmine ja müük Tallinnas, Narvas, Paides ja Lätis, põlevkivi kaevandamise ja töötlemisega seonduv, erinevate hooldusteenuste osutamine jne.

Imatra Elekter Aktsiaselts on Eestis registreeritud äriühing, mille üle omab koondumise eelselt valitsevat mõju Soomes registreeritud äriühing Imatra FNW Oy. Imatra Elekter

Aktsiaseltsi põhitegevuseks on võrguteenuste pakkumine ja ettevõtja teeninduspiirkond asub Viimsi vallas, Lääne maakonnas ja Põhja-Pärnumaal. Samuti tegeleb Imatra Elekter Aktsiaselts elektrienergia jaemüügiga Eestis.

3. Koondumise kontrolli kohaldamine

KonkS § 21 lõike 1 kohaselt kontrollitakse koondumist, kui koondumise osaliste eelnenud majandusaasta käibed Eestis kokku ületavad 6 000 000 eurot ja vähemalt kahe koondumise osalise käibed Eestis ületavad kummalgi 2 000 000 eurot.

Koondumise osaliste eelmise majandusaasta käive Eestis oli kokku üle 6 000 000 euro ja koondumise osaliste Eesti käive eraldi ületas nimetatud perioodil 2 000 000 eurot, mistõttu kuulub nimetatud koondumine KonkS § 21 lõike 1 kohaselt kontrollimisele.

4. Koondumise menetlemise käik

Konkurentsiamet avaldas 06.04.2021 koondumise teate saamise kohta teate väljaandes Ametlikud Teadaanded. Kaks asjast huvitatud isikut esitasid Konkurentsiametile koondumise kohta KonkS § 27 lõike 13 alusel vastuväited (sh üks arvamus ja üks vastuväide). Üks märgukiri esitati veel enne koondumise teate esitamist ja menetluse alustamist (23.03.2021) tulenevalt meedias kajastatud informatsioonist. Kuna üldjuhul ei soovi vastuväidete esitajad avalikustada oma isikut ega vastuväite sisu, kajastab Konkurentsiamet vastuväidetes väljatoodud argumente üldistatud kujul (edaspidi arvamus, vastuväide ja märgukiri kõik koos – vastuväited).

15.04.2021 edastas Konkurentsiamet laekunud vastuväidete avalikud versioonid koondumise osalistele vastuväidete osas seisukoha võtmiseks.

20.04.2021 esitas Elektrilevi OÜ omapoolsed seisukohad vastuväidetele.

22.04.2021 saatis Konkurentsiamet taotluse seisukoha saamiseks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumile kui energeetika valdkonna arengut koordineerivale asutusele.

05.05.2021 tegi Konkurentsiamet otsuse nr 5-5/2021-033 täiendava menetluse alustamise kohta vastavalt KonkS § 27 lõike 1 punktile 2 selleks, et teha kindlaks, kas koondumine võib oluliselt kahjustada konkurentsi kaubaturul, eelkõige turgu valitseva seisundi tekkimise või tugevnemise kaudu.

10.05.2021 esitas Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium hinnangu Elektrilevi OÜ ja Imatra Elekter Aktsiaseltsi koondumise mõju kohta olemasolevale olukorrale elektrienergia võrguteenuse pakkumise valdkonnas.

20.05.2021 esitasid koondumise osalised Konkurentsiametile täiendatud kohustuste võtmise ettepaneku.

5. Kaubaturud

KonkS § 3 lõike 1 kohaselt on kaubaturg hinna, kvaliteedi, tehniliste omaduste, realiseerimis- ja kasutustingimuste ning tarbimis- ja muude omaduste poolest ostja seisukohalt omavahel vahetatavate või asendatavate (edaspidi asendatavate) kaupade käibimise ala, mis hõlmab muu hulgas kogu Eesti territooriumi või selle osa.

Majandus- ja kommunikatsiooniministri 17.07.2006 määruse nr 69 Koondumise teate esitamise juhendi (edaspidi juhend) § 8 lõike 3 punkti 1 kohaselt on horisontaalselt mõjutatud kaubaturuks selline kaubaturg, kus tegutseb vähemalt kaks koondumise osalist või nendega samasse kontserni kuuluvat ettevõtjat ja koondumine tekitab vähemalt 15-protsendilise ühise turuosa. Sama paragrahvi lõike 3 punkti 2 kohaselt on vertikaalselt mõjutatud kaubaturuks iga kaubaturg, kus tegutseb üks või mitu koondumise osalist või nendega samasse kontserni kuuluvat ettevõtjat, mis eelneb või järgneb kaubaturule, kus tegutseb mõni teine koondumise osaline või temaga samasse kontserni kuuluv ettevõtja, ning kus mõne osalise individuaalne turuosa või osaliste ühine turuosa on vähemalt 25 protsenti, olenemata sellest, kas nad on tegelikult müüja ja ostja suhetes või mitte.

Euroopa Komisjoni teatistes asjaomase turu mõiste kohta ühenduse konkurentsioiguses¹ selgitatakse, et turu mõiste aitab kindlaks teha ja määratleda ettevõtjate vahelise konkurentsipiire. Nii toote- kui geograafilise turu piiritlemise eesmärk on kindlaks määrata koondumise osaliste need konkurendid, kes avaldavad neile konkurentsipurvet ning piiravad nende sõltumatut tegevust.

Koondumise osaline Elektrilevi OÜ (omandaja) tegeleb elektrienergia jaotusvõrgu opereerimisega, jaotusvõrguteenuste pakkumisega, sh üldteenuse osutamisega teeninduspiirkonnas, mis hõlmab Eesti territooriumi, välja arvatud suurematest aladest Narva ja selle ümbrus, Viimsi, Läänemaa ja osa Pärnumaast. Elektrilevi OÜ jaotusvõrku on ühendatud üle 500 000 era- ja ärikliendi. Teine koondumise osaline Imatra Elekter Aktsiaselts (omandatav) tegeleb jaotusvõrgu opereerimisega, jaotusvõrguteenuste pakkumisega, sh üldteenuse osutamisega oma teeninduspiirkonnas Viimsi vallas, Läänemaal ja Põhja-Pärnumaal. Imatra Elekter Aktsiaseltsi jaotusvõrku on ühendatud üle 25 600 era- ja ärikliendi.

Koondumise osalised, nii Elektrilevi OÜ emattevõtja Eesti Energia Aktsiaselts kui ka Imatra Elekter Aktsiaselts tegelevad ka elektrienergia jaemüügiga Eestis.

Seega tegelevad mõlemad koondumise osalised elektrienergia jaotusvõrgu opereerimisega, jaotusvõrguteenuste pakkumisega, sh üldteenuse osutamisega ning elektrienergia jaemüügiga.

Koondumise teates on koondumise osalised käsitletud veel erinevaid jaotusvõrguteenuste pakkumiseks vajalike kaupade ja teenuste ostuturge (edaspidi kõik koos ostuturud). Kontrollimaks, kas antud koondumine mõjutab ostuturge ning kas koondumise osalised saavad olla varustajatest sõltumatud, analüüsib Konkurentsiamet antud menetluses olulisemaid ostuturge sh:

- Side- ja elektrivõrkude projekteerimis-, ehitus- ja hooldusteenuste hankimise turg Eestis;

¹ 97/C 372/03,

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:31997Y1209\(01\)&from=ET](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:31997Y1209(01)&from=ET).

- Side- ja elektrivõrkude opereerimiseks vajalike materjalide ja seadmete hankimise turg Eestis;
- IT-teenuste hankimise turg Eestis;
- Elektrienergia tootmise ja hulgimüügi ning elektrienergia hulgiostu turg Eestis ja Soomes.

5.1 Jaotusvõrgu opereerimise ja jaotusvõrguteenuste pakkumine, sh üldteenuse osutamine

Vastavalt elektrituruseaduse (edaspidi ELTS) §-le 8 jaotusvõrguettevõtja on elektriettevõtja, kes osutab võrguteenust jaotusvõrgu kaudu.

Mõlemad koondumise osalised Elektrilevi OÜ ja Imatra Elekter Aktsiaselts tegutsevad võrguettevõtjatena.

Elektrilevi OÜ haldab kuni 110 kV pingega elektrivõrku (jaotusvõrku) ja kannab sellise taristu vahendusel elektrienergia põhivõrguseadmetest üle tarbijate liitumispunktini (ja väiksemate tootjate jaoks kannab elektrienergia ka liitumispunktist põhivõrguseadmeni). Imatra Elekter Aktsiaselts haldab 0,4 kV–35 kV pingega 3091 km elektrivõrku ja 1322 alajaama.

Eestis oli 2019. aastal 33 jaotusvõrguettevõtjat. Suurim jaotusvõrguettevõtja on Elektrilevi OÜ, kelle müügi maht oli 2019. aastal [...] GWh, ettevõtja turuosa oli müügi mahu alusel [80-90]%. Järgnesid VKG Elektrivõrgud OÜ, mille müügi maht oli [...] GWh ja turuosa [0-5]%, ja Imatra Elekter Aktsiaseltsi müügi mahuga [...] GWh ning turuosaga [0-5]%. Ülejäänud 31 jaotusvõrgu müügi maht kokku oli [...] GWh, mis teeb nende turuosaks kokku [5-10]%

Jaotusvõrguteenuste üheks osaks on üldteenuse osutamine. Üldteenus on võrguettevõtja või tema nimetatud müüja poolt kodu- või väiketarbijale elektrienergia müümine Konkurentsiameti poolt kooskõlastatud üldteenuse tüüptingimuste alusel. Üldteenuse hind kujuneb vastavalt turuhinnale ehk börsihinnale, millele üldteenuse osutaja võib lisada põhjendatud kulud ja mõistliku kasumi. Konkurentsiamet kontrollib üldteenuse hinna põhjendatust. Müüja on kohustatud avaldama iga järgneva kuu üheksandaks kuupäevaks üldteenuse hinna moodustamise alused koos sinna juurde kuuluva arvestuskäiguga. 2019. aastal ostsid 80% elektrienergia tarbijatest elektrit lepingu alusel. Seega moodustasid üldteenuse tarbijad kõigist tarbijatest 20%. Reeglina on üldteenuse hind kallim kui vabaturul pakutavate teenuste hinnad ning üldteenuse tarbijate protsent on olnud aastast aastasse enam-vähem samasugune². Konkurentsiameti ülevaatest elektri- ja gaasituru toimimisest Eestis aastatel 2019-2020³ tuleneb, et üldteenuse kogu maht Eestis oli 2019. aastal 440,3 GWh, millest Imatra Elekter Aktsiaseltsi müügi maht moodustas umbes [...] GWh ja osakaal alla 5%.

Kuna Elektrilevi OÜ võrguga ühendatud tarbijate arv on suurem kui 100 000, siis vastavalt ELTS § 16 lõikele 2 ei tohi Elektrilevi OÜ elektrienergiat toota ega müüa. Seetõttu peab Elektrilevi OÜ nimetama üldteenuse osutajaks tegevusloaga müüja vastavalt ELTS § 76¹

² Konkurentsiameti ülevaade elektri- ja gaasituru toimimisest Eestis aastatel 2019-2020,

https://www.konkurentsiamet.ee/sites/default/files/euroopa_aruanne-2019-2020.pdf

³ Vt eelmine.

lõikele 2. Elektrilevi OÜ on üldteenuse osutamisel ja avatud tarne ahela katkemisel elektrimüügi osas nimetanud müüjaks Eesti Energia Aktsiaseltsi, kellega kuulub ühte kontserni. [...]

Antud menetluses ei erista Konkurentsiamet üldteenuse pakkumist jaotusvõrguteenustest tervikuna, kuna üldteenuse pakkumise põhjus on ELTS-st võrguettevõtjale tulenev kohustus selle võimaldamiseks. Kõnealuse koondumise menetluses ei ole eraldi üldteenuse analüüsimine otstarbekas eelkõige seetõttu, et jaotusvõrguteenuse pakkujad ei konkureeri sisuliselt elektrienergia jaemüüjatega ning üldteenuse tarbijad on sellised tarbijad, kes ei ole pidanud vajalikuks või kes ei ole soovinud sõlmida elektrilepingut elektrienergia jaemüüjaga, ehk tegemist on nn passiivsete klientidega. Ühtlasi on igal üldteenuse tarbijal lihtne teostada üleminek elektrienergia ostmiseks jaemüüjalt, selleks piisab vaid elektrienergia jaemüüja valimisest ning vastava lepingu sõlmimisest.

Jaotusvõrgu opereerimise ja jaotusvõrguteenuste pakkumise kaubaturu piiritlemisel arvestab Konkurentsiamet Euroopa Komisjoni ning Konkurentsiameti varasemat praktikat.

Elektrienergia valdkonda puudutavates otsustes on Euroopa Komisjon piiritletud elektrienergia jaotusvõrguteenuste puhul geograafilise turu ühe jaotusvõrguga, leides, et konkreetse tarbija jaoks ei ole elektrienergia jaotus läbi ühe jaotusvõrgu asendatav jaotusega läbi mistahes teise jaotusvõrgu⁴ (ehk kuna ettevõtjate tegevuspiirkonnad ei kattu, siis moodustab iga võrk eraldi kaubaturu). Ka Konkurentsiamet on oma varasemas praktikas lähtunud samast turumääratlusest⁵.

Geograafilise turu piiritlemisel arvestab Konkurentsiamet ka ELTS § 62 lõikes 4 sätestatud piirangu, et jaotusvõrguettevõtjate teeninduspiirkonnad ei või kattuda.

Eeltoodust tulenevalt järeltab Konkurentsiamet, et kuigi Elektrilevi OÜ ja Imatra Elekter Aktsiaselts tegelevad mõlemad elektrijaotusvõrkude opereerimisega ja jaotusvõrguteenuste osutamisega, puudub nende jaotusvõrguteenuste osutamisel kattuvus ostja seisukohalt omavahel asendatavate kaupade käibimise ala osas, kuna koondumise osalised pakuvad teenuseid erinevates geograafilistes piirkondades Eestis, mille käibimise ala piirduv jaotusvõrgu asukohaga.

Kuna koondumise osaliste teeninduspiirkonnad on täpselt määratletud Konkurentsiameti poolt väljastatud tegevusloas ning vastavalt ELTS § 62 lõikele 4 ei või need kattuda, siis on jaotusvõrguettevõtjate puhul tegemist olulist vahendit (loomulikku monopoli) omavate

⁴ Komisjoni otsused: M.7927 - EPH / ENEL / SE, p 36, https://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/decisions/m7927_300_10.pdf; COMP/M.5827 Elia / IFM / 50Hertz, p 23, https://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/decisions/M5827_20100510_20310_749316_EN.pdf; COMP/M.5467 - RWE / ESSENT p 21, https://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/decisions/m5467_20090623_20212_en.pdf; COMP/M.3440 – EDP / ENI / GDP, p-d 34 ja 75, https://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/decisions/m3440_20041209_610_en.pdf.

⁵ Konkurentsiameti otsused: 14.07.2006 nr 34-KO, <https://www.konkurentsiamet.ee/sites/default/files/varasem/public/Koondumised/2006/ko200634.pdf> ja 22.02.2011 nr 5.1-5/11-002, https://www.konkurentsiamet.ee/sites/default/files/varasem/public/Koondumised/2011/ko2011_1.pdf.

ettevõtjatega KonkS § 15 tähenduses, kelle turuosa jaotusvõrguteenuste müügi kaubaturul on nii enne koondumist kui ka koondumise järgselt 100%.

Eeltoodust tulenevalt ei kattu kaubaturud, kus koondumise osalised tegutsevad ning seega ei ole tegemist horisontaalselt mõjutatud kaubaturuga juhendi tähenduses.

5.2 Elektrienergia jaemüük

Elektrienergia jaemüügi kaubaturul käibivaks kaubaks on elektrienergia müük lõpptarbijatele, millega tegeleb Eestis nii Elektrilevi OÜ emaettevõtja Eesti Energia Aktsiaselts kui ka Imatra Elekter Aktsiaselts. Elektrienergia jaemüügi kaubaturu osas nõustub Konkurentsiamet koondumise teate esitajaga, et kaubaturu geograafiline ulatus hõlmab kogu Eesti territooriumi. Sarnaselt on elektrienergia jaemüügi kaubaturu piiritletud Konkurentsiamet ka hiljutistes otsustes⁶.

Eestis on elektrienergia jaemüügi kaubaturg täielikult avatud, mis tähendab, et kõik kehtiva võrgulepinguga tarbijad saavad endale valida meelepärase elektrimüüja. Jaemüügi kaubaturul on suurima turuosaga ettevõtja Eesti Energia Aktsiaselts. 2019. aastal vahetas elektrimüüjat 2% kodutarbijatest ja 6% äritarbijatest. 80% tarbijatest omavad elektrilepinguid ja 20% tarbijatest kasutavad üldteenust, ehk neil ei ole kehtivat elektrilepingut.

Koondumise teate kohaselt⁷ tarbiti Eestis 2019. aastal 8231 GWh ja 2020. aastal 7954 GWh elektrienergiat. Eesti Energia Aktsiaseltsi elektrienergia jaemüük oli 2019. aastal [...] GWh ja 2020. aastal [...] GWh. Imatra Elekter Aktsiaseltsi elektrienergia jaemüük (v.a üldteenus) oli 2019. aastal [...] GWh, 2020. aastal [...] GWh. Koondumise osaliste poolt müüdüd elektrienergia osatähtsus moodustas 2019. aastal [50-60]% ja 2020. aastal [50-60]%.

Seega on elektrienergia jaemüügi kaubaturu puhul tegemist horisontaalselt mõjutatud kaubaturudega.

5.3 Ostuturud

Side- ja elektrivõrkude projekteerimis-, ehitus- ja hooldusteenuste hankimise turg Eestis

Koondumise osalised hangivad (või ostavad sisse) elektrivõrkude projekteerimis-, ehitus- ja hooldusteenuseid erinevate tegevuste tarbeks, sh:

- võrkude tavapäraseks hoolduseks, mis tuleneb nii võrgu kasutusega tekkivast kulumisest, kuid ka ilmastiku vms põhjustel tekkivate kahjude kõrvaldamisest;
- võrkude moderniseerimiseks;
- võrkude laiendamiseks tarbijateni, kellel varasemalt on ühendus puudunud vms.

⁶ Konkurentsiameti otsus 06.11.2018 nr 5-5/2018-068, https://www.konkurentsiamet.ee/sites/default/files/22-2018_arakiri_06.11.2018_otsus_nr_5-5-2018-068.pdf;

Konkurentsiameti 02.08.2018 otsus nr 5-5/2018-051, https://www.konkurentsiamet.ee/sites/default/files/varasem/public/Koondumised/2018/29-2018_ARAKIRI_02.08.2018_otsus_nr_5-5-2018-051.pdf

⁷ Tuginedes NordPooli andmetele.

Võttes aluseks ostja seisukohalt omavahel vahetatavate või asendatavate teenuste osutamise põhimõtted, nõustub Konkurentsiamet koondumise osaliste hinnanguga, et antud menetluses ei ole oluline kitsam turgude jaotus kui elektri- ja sidevõrkude projekteerimis-, ehitus- ja hooldusteenuste ost, kuna nii side- kui ka elektrivõrkude (sh madal-, kesk- ja kõrgepinge) haldamisega tegelevad ettevõtjad ostavad samalaadseid teenuseid üldiselt samadelt spetsialiseerunud teenuste pakkujatelt.

Elektrilevi OÜ ja Eesti Energia Aktsiaseltsi kontsern hangivad elektrienergia jaotusvõrguteenuste pakkumiseks erinevaid elektrivõrkude projekteerimis-, ehitus- ja hooldusteenuseid. Antud teenuste sisseostul on Eesti Energia Aktsiaseltsi kontsern (sh Elektrilevi OÜ) riigihangete seaduse (edaspidi RHS) tähenduses käsitletav kui võrgustikusektori hankija⁸. Võrgustikusektori hankija on kohustatud ostma sisse teenuseid, tagades konkurentsi efektiivse ärakasutamise hankel ning viies läbi avalikke, mittediskrimineerivaid ja vaba ligipääsuga hankeid⁹. Näiteks, Eesti Energia Aktsiaseltsi kontserni poolt kolme aasta jooksul (2018-2020) hangitud elektrivõrkude projekteerimis-, ehitus- ja hooldusteenuste mahust tulenevalt moodustas aasta keskmine hangitavate teenuste maht ligikaudu [...] eurot.

Jaotusvõrguteenuste pakkumiseks ostab ka Imatra Elekter Aktsiaselts projekteerimis-, hooldus- ja ehitusteenuseid. Imatra Elekter Aktsiaseltsi poolt aastatel 2018-2020 ostetud elektrivõrkude projekteerimis-, ehitus- ja hooldusteenuste mahust tulenevalt moodustas aasta keskmine hangitavate teenuste maht ligikaudu [...]. Imatra Elekter Aktsiaseltsile ei kohaldu RHS sätestatud kohustused.

Kuna täpsed andmed side- ja elektrivõrkude projekteerimis-, ehitus- ja hooldusteenuste pakkumise kaubaturu kogumahu kohta ei ole avalikult kättesaadavad, aktsepteerib Konkurentsiamet antud juhul koondumise teate esitaja hinnangut ning esitatud selgitust. Koondumise teate kohaselt on olulisemad spetsialiseerunud pakkujad Eestis Leonhard Weiss OÜ, Empower AS, Connecto Eesti AS, Elektritsentrum AS ja Pluvo Eesti OÜ ning lisaks veel ligikaudu 50 ettevõtjat, kes antud valdkonnas võivad osutada teenuseid võrgustikusektorile. Koondumise teates esitatud andmetest ja arvutustest tulenevalt moodustab koondumise osaliste turuosa Eestis side- ja elektrivõrkude projekteerimis-, ehitus- ja hooldusteenuste hankimise kaubaturul kokku umbes 30-40%.

Side- ja elektrivõrkude opereerimiseks vajalike materjalide ja seadmete hankimise turg Eestis

Jaotusvõrguteenuste pakkumine eeldab võrkudega seotud teenuste pakkumiseks vajalike materjalide ja seadmete hankimist (või ostmist). Vajalikud materjalid on näiteks elektripaigaldusmaterjalid, paigaldussüsteemid, kaablid ja juhtmed, tööriistad, võrguseadmed ning olulised spetsiifilised seadmed (trafod, kioskalajaamad) jms.

Elektrilevi OÜ hangib jaotusvõrgu opereerimiseks vajalikke materjale erinevatelt pakkujatelt. Siinjuures kehtivad samuti Elektrilevi OÜ-le kui võrgustikusektori hankijale RHS-s sätestatud piirangud, sh kohustus osta sisse seadmeid ja materjale, tagades konkurentsi efektiivse ärakasutamise hankel ning viies läbi avalikke, mittediskrimineerivaid ja vaba ligipääsuga hankeid. Eesti Energia Aktsiaseltsi kontserni

⁸ RHS § 5 lg 3.

⁹ RHS § 3, § 4 p 18 ja § 147.

poolt hangitud kolme aasta jooksul (2018-2020) võrgustikusektori teenuste pakkumiseks vajalike materjalide ja seadmete mahust tulenevalt, moodustas aasta keskmine hangitud seadmete maht ligikaudu [...] eurot.

Samuti ostab Imatra Elekter Aktsiaselts erinevaid seadmeid ja materjale jaotusvõrgu opereerimiseks. Imatra Elekter Aktsiaseltsi poolt aastatel 2018-2020 ostetud materjalide ja seadmete mahust tulenevalt moodustas aasta keskmine ostetud seadmete ja materjalide maht ligikaudu [...] eurot. [...].

Kuivõrd puuduvad avalikult kättesaadavad andmed kogu side- ja elektrivõrkude opereerimiseks vajalike materjalide ja seadmete müügi kaubaturu suuruse kohta, on koondumise osalised tuletanud selle suuremate elektrimaterjalide hulgimüüjate majandusaasta aruannete põhjal. Koondumise osaliste arvestuste kohaselt on hinnatud kaubaturu suuruseks ligikaudu [...] miljonit eurot. Ühtlasi on koondumise osalised eristanud side- ja elektrivõrkudega seotud kaupade ostuturgu ning nende arvutuste kohaselt võib elektrivõrkude opereerimiseks vajaminevate spetsiifiliste elektrimaterjalide ja seadmete kaubaturu aastane ligikaudne suurus olla umbes [...] miljonit eurot. Sellest tulenevalt moodustab koondumise osaliste turuosa Eestis side- ja elektrivõrkude opereerimiseks vajalike materjalide ja seadmete hankimise kaubaturul (kitsa piiriluse puhul) kokku umbes [20-30]%.

Koondumise teate kohaselt on olulisemad side- ja elektrivõrkude opereerimiseks vajalike materjalide ja seadmete tarnijad Eestis W.EG. Eesti OÜ, Harju Elekter Elektrotehnika AS, Ericsson Eesti AS, Onninen AS ja ABB Aktsiaselts. Lisaks neile tegutseb Eestis veel üle 10 suurema elektrimaterjalide hulgimüüja, kes kõik võivad varustada võrgustikusektorit olulisel määral. Samuti pakuvad materjale ja seadmeid müügiks otse ka nende tootjad ning maaletoojad.

IT-teenuste hankimise turg Eestis

Elektrilevi OÜ hangib elektrienergia jaotusvõrguteenuste pakkumiseks erinevaid IT-teenuseid. Eelkõige seonduvad sellised teenused kas spetsiifiliselt ettevõtja tarbeks programmeeritud IT-lahendustega või valdkonnaspetsiifilise tarkvaraga. Vastavate IT-lahenduste abil juhitakse tavapäraselt jaotusvõrgu toimimist, sh mõõdetakse võrku antud ja sealt võetud elektrienergia koguseid, tagatakse võrgu optimaalsem toimimine vms. Elektrilevi OÜ ostab sisse laia ringi IT-teenuseid. Jaotusvõrgu haldamiseks vajalikke spetsiifilisi IT-teenuseid ostetakse sisse igal aastal suurusjärgus umbes [...] euro eest. Geograafiliselt on antud tooteturg Eestist oluliselt laiem, kuna puuduvad igasugused takistused spetsiifiliste IT-lahenduste ostmiseks teistest riikidest.

Ka Imatra Elekter Aktsiaselts ostab jaotusvõrguteenuste pakkumiseks sisse erinevaid IT-teenuseid. Näiteks antud teenuste ostumaht oli kolme aasta (2018-2020) kohta keskmiselt aastas umbes [...] eurot.

Hinnanguks kasutas koondumise teate esitaja andmeid Äripäeva infopanga väljaandest „Programmeerimine. Valdonna aastaraport“ (ilmumisaeg 2019). Vastavalt raportile moodustas programmeerimisega tegelevate ettevõtjate kogu müügitulu 2018. aastal 584 miljonit eurot. Koondumise teates esitatud andmetest tulenevalt moodustab koondumise osaliste turuosa IT-teenuste hankimise kaubaturul alla 1%.

Koondumise osaliste hinnangul on olulisemad võrgustikusektorit IT-lahendustega varustavad ettevõtjad Ericsson Eesti AS, Schneider Electric Lietuva UAB, Trimble Solutions Corporation, Siemens Oy Eesti filiaal, IPS Intelligent Process Solutions GmbH jne.

Elektrienergia tootmise ja hulгимүүги ning elektrienergia hulgiostu turud Eestis ja Soomes

Jaotusvõrguteenuste pakkumiseks on vajalik teataval määral elektrienergia sisseost (võrgukadude katteks ning üldteenuse pakkumiseks). Koondumise osaliste hinnangul ei ole sellistest sisseostudest mõjutatud elektrienergia tootmine ja hulгимүүк, kuna vastavad kogused ostab Eesti Energia Aktsiaseltsi kontsern sisse läbi elektribörsi (NordPool) ning seega ei saa oma tegevuseks elektrienergiat ostvad ettevõtjad otseselt mõjutada tootjaid ja hulгимүүгijaid. Võttes arvesse, et koondumise osalised soovivad koondumise lõpuni viia ilma Imatra Elekter Aktsiaseltsi elektrienergia jaemүүгiga tegeleva ettevõtja osata, nõustub Konkurentsiamet koondumise osaliste seisukohaga, et antud koondumine ei mõjuta elektrienergia tootmise ja hulгимүүги kaubaturgu.

6. Koondumise kohta esitatud vastuväited ja seisukohad

KonKS § 27 lõike 13 alusel esitati Konkurentsiametile koondumise kohta vastuväited.

Kõigi kolme isiku poolt esitatud vastuväidetes on olulisematena välja toodud koondumise võimalikud negatiivsed mõjud elektrienergia jaemүүги turule Eestis.

Ühtlasi palus üks isik koondumise hindamisel arvestada ELTS-st tulenevate piirangute ja kohustustega. Teine isik on asunud seisukohale, et ka jaotusvõrguteenuste pakkumise turg on antud koondumisest mõjutatud ning koondumise tulemusena väheneks efektiivne konkurents nii asjaomasel kui ka vertikaalselt seotud kaubaturul. Ühtlasi toodi põhjendustes välja, et kavandatav koondumine ei too kaasa kasu tarbijatele, sh ei alane võrgutasud Imatra Elekter Aktsiaseltsi lõpptarbijatele, parane teenuse kvaliteet ega efektiivsus ning seega puuduvad koondumisel positiivsed mõjud, mis õigustaksid kavandatava koondumise lubamist.

Elektrilevi OÜ esitas omapoolsed seisukohad seoses koondumise kohta esitatud vastuväidetega. Elektrilevi OÜ konstateeris, et antud koondumisel puuduvad mõjud elektrienergia jaemүүги kaubaturule Eestis, kuna Elektrilevi OÜ on juba koondumise teates teinud ettepaneku kohustuse võtmiseks, mille kohaselt Imatra Elekter Aktsiaseltsi ettevõtja osa, mis tegeleb elektrienergia jaemүүгiga, võõrandatakse Elektrilevi OÜ-ga valitseva mõju kaudu mitteseotud omandajale hiljemalt samal ajal Elektrilevi OÜ poolt Imatra Elekter Aktsiaseltsi üle valitseva mõju omandamisega. See tähendab, et koondumise tulemusel ei omanda Elektrilevi OÜ valitsevat mõju Imatra Elekter Aktsiaseltsi elektrienergia jaemүүги äritegevuse üle. Seega ei ole Konkurentsiameti hinnangul vajalik põhjalikumalt käsitleda koondumise osaliste seisukohti esitatud vastuväidetele seoses koondumise mõjuga elektrienergia jaemүүги kaubaturule. Konkurentsiamet toob vaid välja, et koondumise osalised on seisukohal, et antud koondumisel puuduvad mõjud elektrienergia jaemүүги kaubaturule.

Samuti tõi Elektrilevi OÜ esile, et mitmed esitatud vastuväidetest ei ole seotud teatud koondumise mõjudega konkurentsioiguslikust aspektist. Eelkõige ei võimalda KonKS § 27

lõige 2 punkt 2 koondumist keelata põhjusel, et ühe ettevõtja suhtes on viidud läbi enam järelevalvemenetlusi, ühe ettevõtja teenuse kvaliteet on olnud parem/halvem võrrelduna teistega, või näiteks, et koondumine tuleks keelata, kuna vastasel juhul ei oleks Konkurentsiameti regulatsiooniteenistusel võimalik Elektrilevi OÜ näitajaid enam võrrelda Imatra Elekter Aktsiaseltsi omadega. Lisaks tõi Elektrilevi OÜ välja, et vastuväite põhjal jäi ebaselgeks kuidas on käesoleva koondumise raames oluline viide Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi (EL) direktiivile nr 2019/944¹⁰ ning selle tulemusel tekkiv võimalus tarbijatel luua energiakogukondasid, sh registreerida ennast jaotusvõrguettevõtjaks; samuti tarkvõrkude kasutuselevõtt ning detsentraliseeritud tootmise soodustamine. Elektrilevi OÜ selgitas, et koondumine ei piira energiakogukondade loomist. Ka ilma käesoleva koondumiseta oleks Elektrilevi OÜ ja Imatra Elekter Aktsiaseltsi võrgupiirkondades juba jaotusettevõtja. Sellistes piirkondades võimalike energiakogukondade loomist (selle eeltingimusi) hakkaks omakorda mõjutama viidatud direktiivi Eesti õigusesse üle võttev siseriiklik õigusakt. Selle osas puudub koondumisel igasugune mõju.

Seoses koondumise mõjudega jaotusvõrguteenuste kaubaturgudele on Elektrilevi OÜ esitanud kokkuvõtlikult alljärgnevad seisukohad (ei sisalda Konkurentsiameti kommentaare, täiendusi ega põhjendusi).

- Elektrilevi OÜ ei nõustu seisukohaga, mille kohaselt esineb võrguettevõtjate vahel konkurents, mis väljendub nende vahelises võrreldavuses ja esinevas rivaliteedis ning justkui kaotaks koondumine ära võimaluse võrrelda erinevaid võrguettevõtjaid, tuues selliselt kaasa konkurentsiolukorra halvenemise. KonkS § 27 lõike 2 punkti 2 alusel saab koondumise keelata, kui koondumine kahjustaks oluliselt konkurentsiga kaubaturul. Vastuväites ei sisaldu argumente, mis näitaks viidatud kriteeriumi täitmist, st ei ole näidatud mõjusid asjakohastele kaubaturgudele. Sealhulgas jäi Elektrilevi OÜ-le arusaamatuks, mida on vastuväites loetud asjakohaseks kaubaturuks, millel mõlemad koondumise osalised tegutsevad või mis on mõjutatud vertikaalse seotuse tõttu.
- Elektrilevi OÜ hinnangul puudub hetkel kahtlus, et Imatra Elekter Aktsiaselts ning Elektrilevi OÜ tegevuses jaotusvõrguteenuse osas ei esine horisontaalseid kattuvusi ega vertikaalseid seoseid – koondumise osalised tegelevad mõlemad jaotusvõrguteenuste pakkumisega, kuid erinevates teeninduspiirkondades ning vastavalt ei konkureeri juba hetkel omavahel. Seda tunnistab sisuliselt ka vastuväite esitaja: *jaotusvõrguettevõtjate puhul on tegemist loomulikku monopolit omavate ettevõtjatega, kelle turuosa konkreetse jaotusvõrguteenuse müügi kaubaturul on 100%. Eeltoodut arvesse võttes omavad nii Elektrilevi kui Imatra 100% turuosa oma võrgupiirkondades jaotusvõrguteenuse müügi kaubaturul ning võrguettevõtjad tegutsevad kui loomulikud monopolid ning nende tegevuses puudub geograafiline kattuvus .*
- Elektrilevi OÜ rõhutab, et ettevõtjate vahelise konkureerimise välistab nii kehtiv õigus (vastavalt ELTS § 62 lõikele 4 ei või jaotusvõrkude teeninduspiirkonnad kattuda) kui ka majanduslik reaalsus, ehk alternatiivse võrgu rajamine (turule sisenemine) on välistatud. Eelnev omakorda tähendab, et Elektrilevi OÜ ja Imatra Elekter Aktsiaseltsi jaotusvõrguga seotud tegevuste osas puudub nii nõudluse poolne asendatavus – Viimsi vallas elav tarbija ei saa Elektrilevi OÜ-lt ega kelleltki

¹⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L0944&from=ET>

teiselt peale Imatra Elekter Aktsiaseltsi jaotusvõrguteenuseid osta – kui ka pakkumise poolne asendatavus – Imatra Elekter Aktsiaselts/Elektrilevi OÜ ei saa jaotusvõrguteenuseid pakkuda oma võrgupiirkonnast väljaspool. Vastavalt moodustavad mõlemad teeninduspiirkonnad omaette geograafilised kaubaturud KonkS § 3 lõike 1 tähenduses ning neil turgudel tegutsevad ettevõtjad ei konkureeri omavahel.

- Elektrilevi OÜ rõhutab, et vastavat turgude geograafilist piiritlust toetab nii Euroopa Komisjoni kui ka Konkurentsiameti varasem praktika nii elektri- kui ka soojusenergia võrkudega seoses. Elektrilevi OÜ on seisukohal, et erinevate jaotusvõrkude vahel ei saa selliselt aset leida ka konkurentsi, mida koondumine omakorda mõjutada võiks. Elektrilevi OÜ on seisukohal, et jaotusvõrguteenuste kaubaturud ei ole omavahel ka vertikaalselt seotud kaubaturudeks.
- Elektrilevi OÜ hinnangul leiutatakse vastuväites väidetav konkureerimine läbi rivaliteedi olemasolu ning *Konkurentsiametile võimaluse [andmise] võrrelda erinevate võrguettevõtjate tegevust, efektiivsust, kulusid ja muid tegevusnäitajaid*. Vastuväite kohaselt kahjustaks koondumine konkurentsi, kuna koondumise järgselt ei oleks enam võimalik Elektrilevi OÜ tegevust võrrelda mõne teise ettevõtjaga. Arvestades aga Eesti seadusandlust ning regulatsioonipraktikat ei ole eelnev väide relevantne kuna:
 - Elektrilevi OÜ nõustub, et Võrgutasude metoodikas on sätestatud võimalus võrrelda näitajaid teiste jaotusvõrguteenuste pakkujatega. Samas Elektrilevi OÜ puhul ei ole Konkurentsiamet nn võrdlevat meetodit kasutanud. Pigem on asjakohase kulubaasi määramisel oluliseks elemendiks ettevõtja kulud varasemal perioodil ning lähtutakse muutustest võrguettevõtja tegevuses (st sisuliselt toimub võrdlus mineviku kulubaasiga). Samuti oleks võrdlusmeetodi laialdane kasutamine (Konkurentsiameti regulatsiooniteenistuse poolt tavapäraselt rakendatava kuludest lähtuva käsitluse asemel) praktikas küsitav. ELTS § 71 lõike 5 kohaselt peab võrguteenuste eest võetav tasu tagama ettevõtja kulude katmise ning võimaldama mõistliku kasumlikkuse teenimise. Olukorras, kus Konkurentsiamet hakkaks olulisel määral lähtuma teiste võrguettevõtjate näitajatest, tekiks oht, et mõni võrguettevõtja ei saaks põhjendatud kulusid kaetud ning teisalt, et mõni teine võrguettevõtja saaks ülemääraselt suurt tulukust (näiteks tulenevalt konkreetse teeninduspiirkonna omapäradest). Pärast kulude kindlaksmääramist lähtutakse konkreetse tariifi arvutamisel ELTS § 72 lõike 6 kohaselt viimase kolme kalendriaasta aritmeetilisest keskmisest müügikogusest, mille osas viiakse vajaduse korral müügikoguse leidmiseks läbi lisaanalüüs. Lisaanalüüs omakorda viiakse Võrgutasude metoodika kohaselt läbi, kui ettevõtja on tegutsenud alla kolme aasta või tarbijate arvus, struktuuris ja müügikoguses on toimunud viimase kolme majandusaasta jooksul muutusi, mis oluliselt müügikoguseid mõjutavad. Igasugune võrguettevõtjate võrdlemine leiab aset alles viimases järgus (ning praktikas pigem aset ei leiagi, kuna Konkurentsiamet tuvastab mõistlikud ja põhjendatud kulud ettevõtjaspetsiifiliselt ning vajadusel ekspertide abi kasutades).

- Isegi kui hinnaregulatsioonis oleks oluline osakaal võrguettevõtjate majandusnäitajate võrdlemisel, siis ei muuda koondumine selles osas oluliselt midagi, kuna Elektrilevi OÜ ning Imatra Elekter Aktsiaseltsi näitajad ei ole juba hetkel võrreldavad. Praktikas rakendatavaks võrdluseks tuleb kõrvutada kahte ettevõtjat, kelle majandustegevused on võrreldavad (ettevõtjat saab võrrelda ainult teiste sellesarnaste ettevõtjatega). See omakorda tähendab, et asjakohaste ettevõtjate teeninduspiirkondade suurus ja teeninduspiirkondade tingimused (näiteks asustustihedus, kuid ka geograafilised olud) peavad olema võrreldavad. Elektrilevi OÜ ning Imatra Elekter Aktsiaseltsi osas selline võrreldavus puudub.
- Eestis on ainult üks põhivõrguettevõtja (AS Elering). Viidatud ettevõtja opereerib kogu põhivõrku. Sellele vaatamata ei ole võimalik väita, et antud ettevõtja osas ei oleks Konkurentsiametil võimalik viia läbi hinnaregulatsiooni. Selle valguses on arusaamatu, miks peaks hinnaregulatsiooni läbiviimine saama kahjustatud ka käesoleval juhul.
- Elektrilevi OÜ ei nõustu seisukohaga, et koondumine (tulenevalt võrdlemise võimaluste vähenemisest) viib paratamatult efektiivse hinna- ja muude tegevusnäitajate võrdluse vähenemiseni, mis omakorda tähendab, et väheneb surve efektiivsusele, kvaliteedile ja innovatsioonile antud turul ning seeläbi väheneb ka hinnasurve ning tarbijate heaolu. Elektrilevi OÜ on selgitanud, et koondumine ei mõjuta kuidagi jaotusvõrkude osas ELTS-i kohaselt teostatavat hinnaregulatsiooni. Vastavalt ei muutu kuidagi surve hindade osas. Koondumise tulemusel ei saa väheneda ka Elektrilevi OÜ ja Imatra Elekter Aktsiaseltsi jaotusvõrkude kvaliteet. Võrguteenuste kvaliteedinõuded on sätestatud majandus- ja kommunikatsiooniministri määrusega „Võrguteenuste kvaliteedinõuded ja võrgutasude vähendamise tingimused kvaliteedinõuete rikkumise korral“¹¹, mis näeb muuhulgas ette võrguettevõtjale kohustuse vähendada võrgutasusid kvaliteedinõuete rikkumise korral. Vastavad kvaliteedinõuded kohalduvad ka koondumise järgselt. See tähendab omakorda ka seda, et Elektrilevi OÜ-l puudub koondumise järgselt mistahes stiimul ja võimalus kvaliteedis järeleandmistega tegemiseks, sest vastaval juhul kaotab ta võrgutasudes.
- Elektrilevi OÜ on seisukohal, et kuigi vastuväites asutakse seisukohale, justkui oleks suuremad jaotusvõrgud ebaefektiivsemad ja ebakvaliteetsemad, ei ole eelneva tõendamiseks vastuväites toodud sisulisi tõendeid. Koondumise teate esitaja arvamusel on vastuväites esitatud arvanded ka sisult ekslikud. Koondumise teate esitaja on seisukohal, et ekspertide analüüsid näitavad hoopis vastupidiselt elektrivõrgu teenuste pakkumisel mastaabisäästu olemasolu. Elektrilevi OÜ hinnangul on realistlik, et koondumisega kaasneb tõhususe kasv, mis läbi ELTS sätestatud hinnaregulatsiooni kandub edasi lõpptarbijateni.
- Elektrilevi OÜ hinnangul ei ole vastuväites esitatud tariifipakettide arvutused asjakohased. Elektrilevi OÜ hinnangul on primaarselt asjakohane võtta arvesse keskmiseid tariife. Üksikud tariifipaketid võivad sisaldada erinevaid tingimusi ning sellest kantult on ka neist lähtuvad võrdlused subjektiivsed. Keskmised võrgutasu hinnad omakorda näitavad pigem kogu võrgu kulude ja tulude tasakaalu ning

¹¹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/1039867?leiaKehtiv>

võimaldavad täpsemalt võrrelda võrgu toimimise efektiivsust. [...]. Seega on Elektrilevi OÜ tasud ligi [...] % madalamad.

6.1 Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi seisukoht

Koondumise menetlemise raames küsis Konkurentsiamet Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kui energeetika valdkonna arengu koordineerimisega tegeleva asutuse hinnangut koondumise võimaliku mõju kohta.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium esitas alljärgnevad seisukohad.

Elektri võrguteenuse osutamine Eestis on loomulik monopol ning seetõttu on võrguettevõtjate tegevus tugevalt reguleeritud ning nad kuuluvad Konkurentsiameti järelevalve alla. Tarbijatele osutatava võrguteenuse hind peab olema põhjendatud ning see kooskõlastatakse Konkurentsiametiga (elektriturseaduse § 73 lg 1). Elektriturseadusest (edaspidi ELTS) lähtuvalt on igal jaotusvõrguettevõtjal oma teeninduspiirkond, mis on talle tegevusloaga ettenähtud maa-ala (ELTS § 62 lg 1) ning jaotusvõrguettevõtjate teeninduspiirkonnad ei või kattuda (ELTS § 62 lg 4). See tähendab, et puudub konkurents nii võrguettevõtjate vahel kui ka konkurents võrguettevõtjate vahel võrguteenuse tarbijate osas. Seetõttu ei oma Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi hinnangul koondumine olulist negatiivset mõju.

Oluline on märkida, et kehtivas õiguses on ette nähtud, et jaotusvõrguettevõtjad võivad omavahel kokku leppida teeninduspiirkondade vastastikusel muutmises, sealjuures ka juhul kui üks jaotusvõrguettevõtja soovib oma tegevust lõpetada (ELTS § 63 lg 1). Teeninduspiirkondade muutmise teate ja jaotusvõrguettevõtjate vahelise asjakohase kokkuleppe edastavad nad Konkurentsiametile (ELTS § 63 lg 2), kes teeb lõpliku otsuse (ELTS § 63 lg 4).

Võrguettevõtjate ühinemisel võib tarbijate jaoks olla positiivseid mõjusid läbi efektiivsemast juhtimisest ning investeringute korraldamisest tekkivate sünergiate. Näiteks 2019. aastal läbi viidud riigi äriühingutele kuuluvate energiavõrkude analüüsis¹² toodi järeldustes välja, et võrguettevõtjate omavahelise koostöö tõhustamine ning võrkude ühendamine toob endaga kaasa säästu investeringutelt ning omab seeläbi positiivset mõju võrguteenuse hinnale.

Energiaturgude üha hoogustuva lõimumise raames muutub jaotusvõrguettevõtja roll senisest veelgi olulisemaks. Uute ärimudelite rakendamine sõltub järjest enam neutraalse jaotusvõrguettevõtja olemasolust. Seetõttu on väga oluline tagada, et jaotusvõrguettevõtjad oleksid neutraalsed ning usaldusväärseks partneriks kõigile turuosalistele ning jälgiksid võrdse kohtlemise ja läbipaistvuse printsiipe. Elektrilevi OÜ suuruse tõttu (>100 000 klienti) rakenduvad neile rangemad nõuded kui väiksematele võrguettevõtjatele (sh Imatra Elekter Aktiaseltsile). Võrguettevõtja tegevus peab olema kooskõlas lisaks siseriiklikele õigusaktidele (eelkõige elektriturseadus, aga ka näiteks hädaolukorra seadus) ka Euroopa Liidu õigusaktidega (eelkõige direktiivi (EL) nr 2019/944¹³, mida Eesti üle võtmas on¹⁴).

¹² https://vv.riigikantselei.ee/sites/default/files/content-editors/uuringud/elektrituru_analuusi_lopparuanne_final.pdf

¹³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019L0944>

¹⁴ Elektriturseaduse muutmise seaduse eelnõu ELTS-s, <https://eelvoud.valitsus.ee/main/mount/docList/2a1f1ce8-12c9-4301-8fe9-3a2e4b9bc977#DxBRkRJE>

Eelnevast tulenevalt on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium seisukohal, et Elektrilevi OÜ poolt valitseva mõju omandamine Imatra Elekter Aktsiaseltsi elektrivõrkude üle ei oma olulist negatiivset mõju olemasolevale olukorrale elektrienergia võrguteenuse pakkumise valdkonnas juhul, kui koondumise järgselt tagatakse kehtivate õigusaktide järgimine. On tõenäoline, et see muudatus võimaldab elektrivõrkude efektiivsemat majandamist ning seeläbi paremaid hindu ning kvaliteeti tarbijatele.

7. Koondumise osaliste kohustus

KonkS § 27 lõike 3 alusel võib Konkurentsiamet konkurentsi kahjustamise vältimiseks anda koondumiseks loa tingimusel, et koondumise osalised täidavad endale võetud kohustused.

Konkurentsiametile esitatud koondumise teates on Elektrilevi OÜ konkurentsi säilitamiseks ning turuosaliste huvide tagamiseks pakkunud välja endale võetavad kohustused.

20.05.2021 esitas Elektrilevi OÜ Konkurentsiametile alljärgnevad kohustused:

Tuginedes KonkS § 27 lõikele 1 ja § 27 lõikele 3 palub Elektrilevi OÜ anda luba koondumiseks, millega Elektrilevi OÜ omandab valitseva mõju Imatra Elekter Aktsiaseltsi üle, tingimusel, et enne koondumise lõpuni viimist on täidetud järgmised tingimused:

- (i) Imatra Elekter Aktsiaselts on sõlminud lepingu, mille kohaselt Imatra Elekter Aktsiaselts võõrandab Imatra Elekter Aktsiaseltsi ettevõtja osa, mis tegeleb lepingulistele elektrimüügi klientidele elektrienergia jaemüügiga ja koosneb klientidega sõlmitud elektrienergia müügilepingutest (ei sisalda elektrienergiat üldteenusena tarbivaid kliente), Elektrilevi OÜ-ga valitseva mõju kaudu mitteseotud omandajale;*
- (ii) Lepingu sõlmimisel kohustub Elektrilevi OÜ edastama lepingu Konkurentsiametile vähemalt viis tööpäeva enne Elektrilevi OÜ / Imatra Elekter Aktsiaselts koondumise jõustumist; ning*
- (iii) Elektrilevi OÜ võib Imatra Elekter Aktsiaseltsi üle valitseva mõju omandada ainult tingimusel, et kas vahetult enne või hiljemalt samal ajal Imatra Elekter Aktsiaseltsi üle valitseva mõju omandamisega on Imatra Elekter Aktsiaselts ja Imatra Elekter Aktsiaseltsi ettevõtja osa omandaja ning (vajadusel) Elektrilevi OÜ esitanud tagasivõtmata kõik vajalikud tahteavaldused ja teinud muud tegevused võõrandamiseks Imatra Elekter Aktsiaseltsi ettevõtja osa Elektrilevi OÜ-ga valitseva mõju kaudu mitteseotud omandajale.*

8. Konkurentsiameti hinnang kohustustele

Elektrilevi OÜ poolt pakutud kohustuste sisuks on mitte omandada Elektrilevi OÜ poolt valitsevat mõju Imatra Elekter Aktsiaseltsi elektrienergia jaemüügiga tegeleva ettevõtja osa üle. Kohustuste ettepaneku eesmärgiks on vältida koondumisega kaasnevat võimalikku olukorda, kus Eesti Energia Aktisiaseltsi kontserni niigi suur osatähtsus elektrienergia

jaemüügi kaubaturul suureneks veelgi. Ühtlasi on kohustuste eesmärgiks säilitada konkurentsiolukorda elektrienergia jaemüügi kaubaturul Eestis.

Euroopa Komisjoni teatise nõukogu määruse (EÜ) nr 139/2004 ja komisjoni määruse (EÜ) nr 802/2004 seisukohalt vastuvõetavate parandusmeetmete kohta punkti 10¹⁵ kohaselt, struktuurilised kohustused, eelkõige loovutamised, täidavad selle tingimuse üksnes siis, kui neid on võimalik täita.

Konkurentsiameti hinnangul esitatud ettepanekud kohustuste võtmiseks võimaldavad kohustuste täitmist ja sobivad koondumise eelneva konkurentsiolukorra kestvaks tagamiseks ning hoiavad ära Eesti Energia Aktiaseltsi kontserni osatähtsuse suurenemise elektrienergia jaemüügi kaubaturul. Välja pakutud kohustused tagavad, et Elektrilevi OÜ ei saa enne koondumise jõustumist valitsevat mõju Imatra Elekter Aktiaseltsi elektrienergia jaemüügi äritegevuse üle, ehk Elektrilevi OÜ omandab Imatra Elekter Aktiaseltsi alles siis, kui Imatra Elekter Aktiaseltsi elektrienergia jaemüügiga tegeleva ettevõtja osa müüakse. Imatra Elekter Aktiaselts jätkab elektrienergia jaemüügiga iseseisvat tegevust ja tavapärasel viisil konkureerimist kuni ettevõtja osa müümiseni.

9. Hinnang koondumisele

Vastavalt KonkS § 22 lõikele 1 lähtub Konkurentsiamet koondumisele hinnangu andmisel vajadusest säilitada ja arendada konkurentsi, võttes seejuures arvesse kaubaturgude struktuuri ning tegelikku ja potentsiaalset konkurentsi, sealhulgas:

- 1) koondumise osaliste turupositsiooni, nende majanduslikku ja finantsjõudu ning konkurentide juurdepääsu kaubaturule;
- 2) juriidilisi või muid kaubaturule sisenemise tõkkeid;
- 3) kaupade nõudlust ja pakkumist;
- 4) ostjate, müüjate ja tarbijate huvisid.

KonkS § 22 lõike 3 kohaselt keelab Konkurentsiamet koondumise, kui see oluliselt kahjustab konkurentsi kaubaturul, eelkõige turgu valitseva seisundi tekkimise või tugevnemise kaudu.

KonkS § 13 lõike 1 järgi omab turgu valitsevat seisundit ettevõtja või mitu samal kaubaturul tegutsevat ettevõtjat, kelle positsioon võimaldab tal/neil sellel kaubaturul tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja ostjatest. Turgu valitseva seisundi olemasolu eeldatakse, kui ettevõtjale või mitmele samal kaubaturul tegutsevatele ettevõtjale kuulub kaubaturul vähemalt 40 protsenti käibest.

Koondumisele hinnangu andmisel oli Konkurentsiametil vajalik välja selgitada, kas Elektrilevi OÜ poolt Imatra Elekter Aktiaseltsi üle valitseva mõju omandamine muudab kaubaturgude struktuuri viisil, mis tooks kaasa konkurentsi olulise kahjustumise. Seega oli esmalt vajalik piiritleda, milliseid kaubaturge koondumine mõjutab, ning seejärel hinnata konkurentsiolukorda ja selle muutust nendel kaubaturgudel.

Elektrienergia valdkond tervikuna, sh jaotusvõrguteenuste osutamine on Eesti õigusaktidega olulisel määral reguleeritud. Nimetatud valdkondades tegutsemiseks on nõutav Konkurentsiameti poolt antav tegevusluba ning tegutsevatele ettevõtjatele on

¹⁵ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008XC1022\(01\)&from=ET](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008XC1022(01)&from=ET)

kehtestatud mitmesugused piirangud. Elektrienergia edastamine jaotusvõrgu kaudu on reguleeritud ELTS-ga. Jaotusvõrku opereerival ettevõtjal on ELTS-i alusel järgnevad peamised kohustused:

- Vastavalt § 65 lõikele 1 osutada tarbijatele, tootjatele, liinivaldajatele ja teistele võrguettevõtjate tegevuspiirkonnas olevatele isikutele võrguteenust (kanda liitumispunktini/liitumispunktis üle elektrienergiat);
- Vastavalt § 65 lõikele 2 peab võrguettevõtja järgima võrguteenust osutades turuosaliste võrdse kohtlemise põhimõtet;
- Vastavalt § 66 lõikele 1 hooldada ning arendada jaotusvõrku;
- Vastavalt § 76¹ lõikele 1 pakkuda väiketarbijatele, kellel puudub elektrimüügi leping elektrimüüjaga, mõistlikku, põhjendatud ja võrdse kohtlemise põhimõtet järgiva hinnaga elektrienergiat (üldteenuse pakkumine).

Samal geograafilisel alal mitme elektrivõrgu ehitamine ei ole majanduslikult otstarbekas, praktikas realistlik ega kehtiva õiguse alusel lubatud (vastavalt ELTS § 62 lõikes 4 sätestatule ei või jaotusvõrguettevõtjate teeninduspiirkonnad kattuda). Seetõttu tegutseb igas piirkonnas üks võrguettevõtja. Tulenevalt viidatud nn loomuliku monopoli seisundist on võrguettevõtjatele, sh Elektrilevi OÜ-le, seaduse alusel kehtestatud ranged reeglid ja ettevõtja tegutseb Konkurentsiameti järelevalve all. Selline järelevalve hõlmab ka ettevõtja hinnakujundusega seonduvat, ehk vastavalt ELTS § 71, § 72 ja § 73 peab teenusepakkuja kehtestama võrgutasud, mille arvutamise meetodika ning võrguteenuste osutamise tüüptingimused on kooskõlastatud Konkurentsiametiga.

Käesoleva koondumise osalised tegelevad jaotusvõrguteenuste osutamisega, kelle valduses on vastavat territooriumi kattev elektrivõrk.

Elektrilevi OÜ ja temaga valitseva mõju kaudu seotud ettevõtjad on suuremateks jaotusvõrguteenuste osutamisega ja elektrienergia jaemüügiga tegelevatest ettevõtjatest Eestis. Seetõttu arvestab Konkurentsiamet koondumisele hinnangu andmisel olulise asjaoluna mittehorizontaalsete koondumiste eripära (eelkõige ohtusid, mida võib kaasa tuua samas valdkonnas, kuid kaupade ja teenuste tootmise ja turustamise erinevatel geograafilistel kaubaturgudel tegutsevate ettevõtjate koondumine). Ühtlasi analüüsib Konkurentsiamet koondumise hindamisel, kas koondumise tulemusel võib ettevõtjal tekkida võimalus oluliselt kahjustada konkurentsi, st antud juhul just koondumisest tulenevast mõjust elektrienergia jaotusvõrguteenuste valdkonnas.

Võttes aluseks KonkS § 3 lõike 1 koosmõjus ELTS § 62 lõikega 4 piiritleb Konkurentsiamet käesoleva koondumise puhul jaotusvõrguteenuste kaubaturu geograafilise ulatuse elektrivõrkude teenuste piirkonnaga, kuna konkreetse tarbija jaoks ei ole elektrienergia jaotus läbi ühe jaotusvõrgu asendatav jaotusega läbi mistahes teise jaotusvõrgu. Seega on Konkurentsiamet järeldanud, et jaotusvõrgud moodustavad igaüks eraldi kaubaturu - jaotusvõrguteenuste pakkumise kaubaturu, mille geograafiline ulatus on jaotusvõrguga kattev territoorium või teenuste osutamise piirkond.

Võttes aluseks KonkS § 15 järeldab Konkurentsiamet, et jaotusvõrguettevõtjate puhul on tegemist loomulikku monopoli omavate ettevõtjatega, kelle turuosa jaotusvõrguteenuste müügi kaubaturul on 100%. Seega erinevalt teistest tegevustest ei leia jaotusvõrguteenuste osutamisel aset nn tavapäras konkurentsi.

Otsuse alajaotuses 5 selgitas Konkurentsiamet, et koondumine puudutab eelkõige jaotusvõrguteenuste valdkonda. Seoses koondumise osaliste poolt võetava kohustusega koondumine lõpuni viia ilma Imatra Elekter Aktsiaseltsi elektrienergia jaemüügiga tegeleva ettevõtja osata, ehk Elektrilevi OÜ ei omanda valitsevat mõju Imatra Elekter Aktsiaseltsi elektrienergia jaemüügiga tegeleva ettevõtja osa üle, ei teki käesoleva koondumisega horisontaalset kattuvust elektrienergia jaemüügi osas ning seega ei teki horisontaalselt ega vertikaalselt mõjutatud kaubaturgusid juhendi § 8 lõike 3 punktide 1 ja 2 tähenduses.

Kuivõrd osana jaotusvõrguteenuse osutamisest tegelevad koondumise osalised ka üldteenuse osutamisega, siis koondumise järgselt osutab Elektrilevi OÜ üldteenust ka Imatra Elekter Aktsiaseltsi üldteenuse tarbijatele. Kuna Imatra Elekter Aktsiaseltsi üldteenuse tarbijate osakaal üldteenuse kogu mahus on alla 5%, ei mõjuta nimetatud asjaolu oluliselt konkurentsiolekorda jaotusvõrguteenuse osutamisel ega elektrienergia jaemüügil. Kuna võrguettevõtjal on kohustus üldteenuse osutamiseks kodu- ja väiketarbijatele, kelle elektripaigaldis on võrku ühendatud, siis on kõik tarbijad, kes ei ole soovinud elektrienergia jaemüüjaga lepingut sõlmida, automaatselt üldteenuse tarbijad ning tegemist on pigem nn asenduslahendusega passiivsetele tarbijatele elektrienergia varustuse tagamiseks. Samas on üldteenuse tarbijal võimalik ja lihtne igal ajahetkel loobuda üldteenuse kasutamisest ja sõlmida leping endale sobiva elektrienergia jaemüüjaga¹⁶, st puudub kohustus osta üldteenust võrguettevõtjalt.

Elektrilevi OÜ ja Imatra Elekter Aktsiaseltsi koondumise menetluses esitati vastuväited, mida Konkurentsiamet käesolevas otsuses kajastades soovib rõhutada, et koondumise menetlemisel hinnatakse vaid konkreetse menetluses oleva koondumisega tekkivat muutust kaubaturgude struktuuris, lähtudes vajadusest säilitada ja arendada konkurentsi vastavalt KonkS-s sätestatud regulatsioonile. Koondumise menetlemisel ei hinnata valdkonnaspetsiifilisi kriteeriume või muid võimalikke asjaolusid, mis alluvad ELTS-i või mõne muu õigusakti regulatsioonile. Selles osas nõustub Konkurentsiamet Elektrilevi OÜ seisukohaga, et mitmed esitatud vastuväited ei kuulu koondumiste kontrolli menetluse pädevusse, mis on ajaliselt piiratud menetlus konkreetse koondumise mõjude hindamiseks.

Koondumise kohta esitatud vastuväited puudutasid ka konkurentsi võimalikku kahjustumist elektrienergia jaemüügi kaubaturul. Kuna Elektrilevi OÜ ei omanda valitsevat mõju Imatra Elekter Aktsiaseltsi elektrienergia jaemüügiga tegeleva ettevõtja osa üle, ei ole esitatud vastuväited konkurentsi kahjustumise kohta nimetatud kaubaturul enam asjakohased ning seetõttu ei käsitle Konkurentsiamet käesolevas otsuses elektrienergia jaemüügiga seonduvaid aspekte.

Samas, võttes arvesse asjaolu, et vastavalt ELTS-le teostab riiklikku järelevalvet Konkurentsiamet ELTS-i ja selle alusel kehtestatud õigusaktide täitmise, sealhulgas elektrituru toimimise ja turuosaliste tegevuse üle, kommenteerib Konkurentsiamet esitatud vastuväited alljärgnevalt:

- Vastavalt võrgutasu arvestamise alustele on Konkurentsiamet välja töötanud ja avalikustanud võrgutasude arvutamise ühtse kaalutud keskmisel kapitalikulul põhineva meetodika¹⁷ ning lähtub sellest võrguettevõtjate võrgutasude kooskõlastamisel. Konkurentsiamet jälgib, et ELTS § 72 lõike 8 punkti 3 kohaselt

¹⁶ Konkurentsiameti tellitud uuring „Eesti elanikkonna teadlikkusest ja käitumisest elektriturul“, 2018, https://www.konkurentsiamet.ee/sites/default/files/news-related-files/uuringu_aruanne.pdf.

¹⁷ https://www.konkurentsiamet.ee/sites/default/files/juhend_kaalutud_keskmise_kapitali_hinna_ar.pdf

hinna sisse arvestatud kulud oleksid põhjendatud, lähtuksid kuluefektiivsusest ning võimaldaksid ettevõtjale õigusaktidega sätestatud kohustuste täitmist. Elektrilevi OÜ tegevuskulude hindamisel ei ole lähtutud ELTS § 72 lõike 8 punktist 3, mis lubab võrrelda ettevõtjate kulusid ja statistilisi näitajaid teiste sellesarnaste ettevõtjate kuludega, vaid Konkurentsiamet on lähtunud Elektrilevi OÜ tegevuskulude hindamisel ELTS § 72 lõike 8 punktidest 1 ja 2, mis annab võimaluse jälgida kulu dünaamikat ajas ja selle võrdlemist tarbijahinnaindeksiga ning analüüsida põhjalikumalt kulukomponentide põhjendatust koos eksperdi hinnangutega. Konkurentsiamet rõhutab, et Elektrilevi OÜ kulusid ei ole võimalik võrrelda Imatra Elekter Aktiaseltsi ja VKG Elektrivõrgud OÜ kuludega, kuna Elektrilevi OÜ on oma käibe poolest ligikaudu 30 korda suurem nimetatud ettevõtjatest ning seega Elektrilevi OÜ on võrreldamatu väiksemate võrguettevõtjatega.

- Võttes arvesse, et Konkurentsiamet lähtub võrguteenuse hindade kooskõlastamisel ELTS-s sätestatud normidest ja elektrienergia võrgutasude arvutamise ühtsest meetodikast, mille kohaselt peavad võrguettevõtja kulud olema põhjendatud, lähtuma kuluefektiivsusest ning võimaldama ettevõtjale õigusaktidega sätestatud kohustuste täitmist, ei ole põhjust arvata, et kahe võrguettevõtja koondumine tõstab automaatselt võrguteenuse hinda. Konkurentsiameti praktika kohaselt ei ole võrguteenuste hinnad saanud kooskõlastust, kui võrguettevõtja kulud ei ole põhjendatud ega kindlusta ettevõtjale kuluefektiivsust.
- Konkurentsiameti andmetest tuleneb, et kehtivate hinnakirjade aluseks olevate kulude ja müügikoguste osas on Imatra Elekter Aktiaseltsi keskmine võrgutasu ligi 12% kõrgem kui Elektrilevi OÜ-l. Konkurentsiamet nõustub, et arvestades võrguettevõtjate kujundatud võrgutasude pakette, võivad osadel Imatra Elekter Aktiaseltsi klientidel kujuneda tasud madalamaks kui Elektrilevi OÜ klientidel (nagu on toodud vastuväites), kuid see ei ole reegel. Seega on kliente, kellele on Imatra Elekter Aktiaseltsi võrgutasudega võrguteenus soodsam ja on kliente, kellele on Elektrilevi OÜ võrgutasudega võrguteenus soodsam. Seetõttu ei ole põhjendatud vaadelda võrguettevõtjate võrgutasude erinevusi üksikute klientide lõikes, vaid tuleb vaadelda kogu kliendibaasi ulatuses. Sellise analüüsi tulemus on näidanud, et võrguettevõtjate kõiki kliente arvesse võttes on Elektrilevi OÜ võrgutasud ligi 12% soodsamad kui teistel võrguettevõtjatel.
- Konkurentsiamet nõustub vastuväidete esitajaga, et Imatra Elekter Aktiaseltsil võivad olla paremad nn SAIFI (*System Average Interruption Frequency Index*, st võrgu keskmine häiretiheduse indeks) näitajad. Samas on oluline märkida, et Eesti on võtnud eesmärgiks tõsta varustuskindluse taset jaotusvõrguettevõtjatel (allikas: Eesti riiklik energia- ja kliimakava 2030. aastani https://www.mkm.ee/sites/default/files/teatis_eesti_riiklik_energia-ja_kliimakava_aastani_2030.pdf). 2030. aastaks tohib jaotusvõrguettevõtjate rikkete katkestuste keskmine kogukestus tarbimiskoha kohta aastas olla kuni 90 minutit. Elektrilevi OÜ on enda pressiteates öelnud, et 2020. aasta lõpu seisuga on Elektrilevi OÜ võrgust ilmastikukindel 71 protsenti. Seatud eesmärkide kohaselt peab 2023. aastaks ilmastikukindel olema 77 protsenti võrgust (allikas: <https://www.elektrilevi.ee/et/uudised/avaleht/-/newsv2/2021/03/31/kolmveerand-elektrilevi-vorgust-on-peatselt-ilmastikukindel>), selleks peab Elektrilevi OÜ investeerima võrku. Kuna riiklik eesmärk on, et katkestuste keskmine kogukestvus

väheneks 90 minutini tarbimiskoha kohta, siis jaotusvõrguettevõtjad peavad võrku investeerima, et tõsta võrkude töö- ja varustuskindlust.

- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv (EL) nr 2019/944 annab võimaluse luua kodanike energiakogukondasid, samas see ei tähenda, et võrguettevõtjad kaovad ära. Näiteks, ELTS-i eelnõu versioonis, mis on esitatud Vabariigi Valitsusele 18.01.2021¹⁸, vastavalt § 122 lõikele 2, kui energiakogukond annab omatoodetud elektrienergiat tarbimiseks oma liikmetele, kasutab ta selleks kogukonna rajatud elektripaigaldist või piirkonna jaotusvõrguettevõtja teenust. Nimetatud säte tähendab, et kogukond saab enda piirkonnas kasutada enda elektripaigaldist või selles piirkonnas olevat võrguettevõtjat. Direktiivi kohaselt kogukonnas toodetud energia pakub kõikidele tarbijatele võimalust osaleda ise tootmises, tarbimises ja energia jagamises. Kogukondlikud energiaalgatused on peamiselt suunatud teatavat liiki taskukohase energia, näiteks taastuvenergia tootmisele kogukonnas, selle asemel et seada traditsiooniliste elektriettevõtjate eeskujul prioriteediks kasumlikkus. Seega direktiiv annab võimaluse kogukonnas ise elektrit toota, tarbida ja jagada, mitte kasutada selleks elektriettevõtja teenuseid, aga see ei tähenda, et võrguettevõtjad kaovad ära. Nende roll on ja jääb väga oluliseks kogu süsteemi varustuskindluse tagamisel.
- Konkurentsiamet märgib, et koondumisega ei pea tingimata kaasnema otsene positiivne mõju või kasu tarbijatele. Koondumise kontrolli eesmärgiks on ära hoida selliste koondumiste toimumine, millega kaasneb konkurentsi oluline kahjustumine ja seeläbi negatiivne mõju tarbijatele. Konkurentsiametil ei ole teada, et esineks tunnuseid, mis viitaks Imatra Elekter Aktsiaseltsi efektiivsuse ja kvaliteedi langusele. Võttes arvesse riiklike eesmäärke, peab ka Elektrilevi OÜ enda poolt osutatavate teenuste kvaliteeti tõstma.
- Ehkki vastuväites on huvitatud isik palunud Konkurentsiametil keelata Elektrilevi OÜ ja Imatra Elekter Aktsiaseltsi koondumine vastavalt KonkS § 22 lõikele 3, siis Konkurentsiameti hinnangul olukorras, kus koondumine ei kahjusta oluliselt konkurentsi, ei ole alust koondumise keelamiseks. Kõnealuse koondumise puhul tegutsevad koondumise osalised jaotusvõrguteenuse osutamisel erinevates piirkondades ning ei ole omavahel konkurendid, st ei avalda teineteisele konkurentsipurvet. Ühtlasi puudub koondumise osaliste poolt osutatavate jaotusvõrguteenuste ostjatel võimalus valida teine teenuseosutaja.

10. Kokkuvõte

Arvestades eelpool kirjeldatud asjaolusid ning tuginedes KonkS § 22 lõikele 1, mille kohaselt Konkurentsiamet lähtub koondumisele hinnangu andmisel vajadusest säilitada ja arendada konkurentsi, on Konkurentsiamet jõudnud järeldustele:

- 1) Koondumise osaliste poolt võetavatel kohustustel, mille kohaselt Elektrilevi OÜ ei omanda valitsevat mõju Imatra Elekter Aktsiaseltsi ettevõtja osa üle, mille äritegevuseks on elektrienergia jaemüük, on tasakaalustav mõju koondumisega kaasnevale võimalikule konkurentsi kahjustumisele. Kohustuse võtmise kaudu ei tugevne koondumisega Eesti Energia Aktsiaseltsi turuliidri positsioon

¹⁸ <https://www.riigiteataja.ee/eelnoud/menetluskaik/MKM/20-0380>

elektrienergia jaemüügi kaubaturul, kus teised konkurendid on oluliselt väiksemad. Konkurentsiameti hinnangul ei muutu kohustuste võtmisega käesoleva koondumise tulemusel konkurentsiolukord elektrienergia jaemüügi kaubaturul ning ei vähene elektrienergia jaemüügiga tegelevate ettevõtjate konkurentsivõimalused.

- 2) Jaotusvõrguteenuste valdkonna analüüsist tulenevalt suureneb küll Elektrilevi OÜ jaotusvõrguteenuste osutamisega seotud käibimise ala (geograafiline ulatus), kuid kuna konkreetse tarbija jaoks ei ole elektrienergia jaotus läbi ühe jaotusvõrgu asendatav jaotusega läbi mistahes teise jaotusvõrgu ning kuna jaotusvõrgud moodustavad iga üks eraldi kaubaturu, säilib ka koondumise järgselt jaotusvõrguteenuste osutamise kaubaturu struktuur koondumise eelsel tasemel, ehk ei muutu osatähtsus kaubaturul, mis on igal võrguettevõtjal 100%. Seega käesoleva koondumine ei avalda olulist mõju jaotusvõrguteenuste osutamise kaubaturu struktuurile ega konkurentsiolukorrale. Koondumise järgselt muutub vaid Imatra Elekter Aktsiaseltsi valitseva mõju struktuur selliselt, et vahetub Imatra Elekter Aktsiaseltsi omanik, äriühingu Imatra FNW Oy asemele asub omaniku kohustusi täitma Elektrilevi OÜ.
- 3) Koondumiste kontrolli eesmärgiks on hoida ära ettevõtjatel sellise positsiooni tekkimine, mis võimaldaks neil muuhulgas tõsta hindu sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja ostjatest. Kuna võrguettevõtjate võrgutasud on reguleeritud vastavalt ELTS-le ja kuuluvad kooskõlastamisele Konkurentsiameti poolt, ei ole alust järeldada, et Elektrilevi OÜ saavutaks koondumise kaudu võimaluse hindu olulisel määral ja teistest turuosalistest sõltumatult mõjutada.
- 4) Konkurentsiameti hinnangul ei kõrvalda käesolev koondumine konkurentsi ühelgi ostuturul, sest ka koondumise järgselt jätkuvalt pakuvad tooteid ja teenuseid mitmed ettevõtjad. Elektrilevi OÜ peab toodete ja teenuste ostmiseks läbi viima riigihanke, koondumise järgselt laieneb riigihanke kaudu toodete ja teenuste ostmise kohustus ka koondumise eelselt Imatra Elekter Aktsiaseltsi opereeritavale elektrienergia jaotusvõrgule. Seega on elektrienergia jaotusvõrguteenuste osutamisest ja toodete pakkumisest huvitatud ettevõtjatel võimalus osaleda vastaval hankel.
- 5) Elektrienergia jaotusvõrguteenuste osutamise kaubaturul sisuliselt ei eksisteeri ka potentsiaalset konkurentsi. Samuti on väga väike osatähtsus konkurentide sisenemisel kaubaturule, ehk ettevõtjate arv, kes elektrienergia jaotusvõrkude ehitamise kaudu siseneks kaubaturule, on marginaalne. Seetõttu ei avalda antud koondumine olulist mõju kaubaturule sisenemisele ega potentsiaalse konkurentsi võimalustele KonkS § 22 tähenduses.
- 6) Koondumise osalised on juba olemuslikult loomuliku monopoli omavad ettevõtjad, kes tegutsevad valdkonnas, kus konkurentsi toimimine ei ole üldjuhul võimalik ning seetõttu on seadusandja kehtestanud antud valdkonna reguleerimiseks eriseaduse, määrused ja juhendid.

Hinnates koondumise menetluse käigus kogutud teavet ja tõendeid kogumis ning arvestades koondumise osaliste, teiste ettevõtjate seisukohti, sealhulgas vastuargumente koondumisele ning koondumise osaliste vastuseid nendele, samuti Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi seisukohta, on Konkurentsiamet jõudnud järeldusele, et käesolev koondumine ei tekita ega tugevda turgu valitsevat seisundit KonkS § 13 lõike 1

tähenduses ühelgi koondumisega seotud kaubaturul ning koondumisega ei kaasne KonkS § 22 lõikes 3 nimetatud asjaolusid, mis tingiksid koondumise keelamise.

Lähtudes eeltoodust ja juhindudes KonkS § 27 lõikest 2 punktist 1 ja § 27 lõikest 3 otsustab Konkurentsiamet

anda loa Elektrilevi OÜ ja Imatra Elekter Aktsiaselts koondumisele tingimusel, et koondumise osalised täidavad käesoleva otsuse punktis 7 nimetatud kohustused.

KonkS § 27 lõike 6¹ kohaselt peavad koondumise osalised koondumise jõustama kuue kuu jooksul koondumiseks loa andmise otsuse kehtima hakkamisest arvates. Konkurentsiamet võib koondumise osalise põhjendatud taotluse alusel seda tähtaega ühe korra pikendada kuni ühe aastani.

Otsuse peale võib esitada vaide Konkurentsiameti peadirektorile haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse Tallinna Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras 30 päeva jooksul, arvates käesoleva otsuse teatavakstegemisest.

/allkirjastatud digitaalselt/

Märt Ots
Peadirektor

*Konkurentsiameti 09.06.2021 otsuse nr 5-5/2021-043 ärakiri on samane originaaliga. Ärakirjast on välja jäetud ärisaladused, vastavad kohad on tekstis tähistatud nurksulgudega.
/Svetlana Ljutova/ 25.06.2021*